

Tisková zpráva

Nový typ koronaviru – obavy, média a informace – Naše společnost – speciál – duben 2021

- ⊙ V souvislosti s šířením nového typu koronaviru SARS-CoV-2 se přibližně čtyři pětiny českých občanů starších 18 let obávají o zdraví svých blízkých (81 %), omezení zdravotní péče mimo COVID-19 (80 %), téměř tři pětiny nedostatečné kapacity nemocnic (57 %), zhruba polovina o vlastní zdraví (52 %) a o málo více než pětina zhroucení zásobování (21 %).
- ⊙ Denní sledování dění kolem koronaviru v televizním a rozhlasovém vysílání, tištěných novinách či časopisech uvádějí necelé dvě třetiny (65 %) dospělé populace. Na internetových zpravodajských serverech, blozích, diskuzních fórech a sociálních sítích pak situaci denně sleduje téměř polovina (48 %) veřejnosti. Více než třetina (38 %) pak o dění každodenně diskutuje mimo internet.

Zpracoval:

Martin Spurný

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

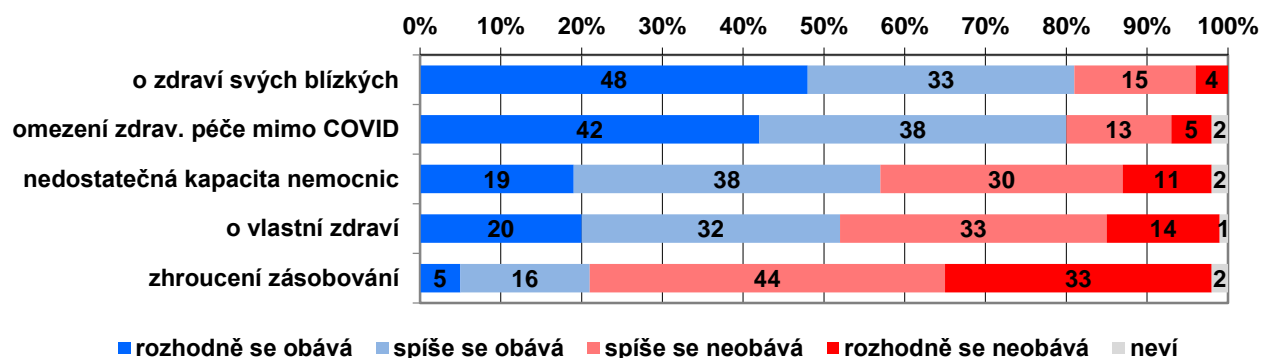
Tel.: 210 310 583; e-mail: martin.spurny@soc.cas.cz

Centrum pro výzkum veřejného mínění se ve svém speciálním výzkumu v dubnu 2021 zaměřilo na obavy českých občanů v souvislosti s šířením koronaviru, a na to, jak často o něm sledují informace v médiích. Speciální výzkum byl proveden v rámci projektu Naše společnost, za otázky a design šetření zodpovídá CVVM, data sbírala společnost MEDIAN.

Nejprve jsme se zaměřili na obavy veřejnosti z vývoje situace v oblasti zdraví, zdravotní péče a infrastruktury. Výsledky jsou zobrazeny v grafu 1. Aktuálně se občané nejvíce obávají o zdraví svých blízkých, čehož se obávají přibližně čtyři pětiny (81 %) veřejnosti a jen zhruba pětina (19 %) uvedla, že se o jejich zdraví neobává. Obdobně vysoký podíl (80 %) občanů se obává omezení zdravotní péče pro pacienty s jinými nemocemi než COVID-19 a jen necelá pětina (18 %) se tohoto omezení neobává. O něco nižší podíl, přesto však stále nadpoloviční (57 %), se obává nedostatečné kapacity nemocnic. Přibližně polovina (52 %) se obává o vlastní zdraví. Zhroucení zásobování se obává přibližně pětina (21 %) a naopak téměř čtyři pětiny (77 %) se této situace neobávají. U žádné z obav nepřekročil podíl odpovědí „nevím“ 2 %.

Graf 1: Míra obav v souvislosti se šířením koronaviru v dubnu 2021 (v %)¹

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál duben 2021, 26. 3. - 15. 4. 2021, 1025 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI

¹ Znění otázky: „Jak moc, pokud vůbec, se v souvislosti se šířením koronaviru obáváte: a) o vlastní zdraví, b) o zdraví svých blízkých, c) zhoršení ekonomické situace Vaší domácnosti, d) zhoršení ekonomické situace České republiky, e) zhoršení ekonomické situace Evropské unie, f) zhoršení ekonomické situace ve světě, g) zhroucení zásobování (potravinami, léků apod.), h) nedostatečné kapacity nemocnic, i) omezení zdravotní péče pro pacienty s jinými nemocemi než COVID-19
Možnosti odpovědí: Rozhodně se obávám, spíše se obávám, spíše se neobávám, rozhodně se neobávám.

V tabulce 1 vidíme srovnání otázky na míru obav s přecházejícími výzkumy, které probíhaly od května 2020. Nejméně srovnatelný je červen, kdy byly pokládány jen otázky na obavy o vlastní zdraví a zdraví svých blízkých bez ostatních položek. V červnu obě zdravotní obavy poklesly na nejnižší hodnoty ze všech dotazování, když se oproti ostatním měsícům lišily přibližně o 10 procentních bodů. Nejvýraznější rozdíly jsme zaznamenali u vnímání obav z nedostatečné kapacity nemocnic, která oproti prvnímu dotazování v květnu 2020 narostla o 37 procentních bodů na 67 % v únoru 2021 a v aktuálním výzkumu poklesla o 10 procentních bodů na 57 %. Oproti únoru 2021 jsme v aktuálním výzkumu také zaznamenali mírný, ale statisticky významný pokles u obav z omezení zdravotní péče pro pacienty s jinými nemocemi než COVID-19, přesto šlo v době dotazování o velmi rozšířenou obavu. Na dosud nejnižší úroveň se pak v aktuálním výzkumu dostaly obavy ze zhroutení zásobování.

Tabulka 1: Míra obav v souvislosti se šířením koronaviru (v %) – časové srovnání

	květen 2020	červen 2020	listopad 2020	prosinec 2020	únor 2021	duben 2021
o zdraví svých blízkých	77	68	78	76	81	81
omezení zdrav. péče mimo COVID	-	-	79	72	85	80
nedostatečná kapacita nemocnic	30	-	56	47	67	57
o vlastní zdraví	47	39	49	48	53	52
zhroutení zásobování	25	-	30	29	28	21

Pozn.: Tabulka zobrazuje součet odpovědí „rozhodně se obávám“ a „spíše se obávám“, řazení položek je sestupně podle položek s nejvyšším podílem obav v aktuálním výzkumu, položky, které nebyly v příslušné vlně výzkumu dotazovány jsou označeny „-“.

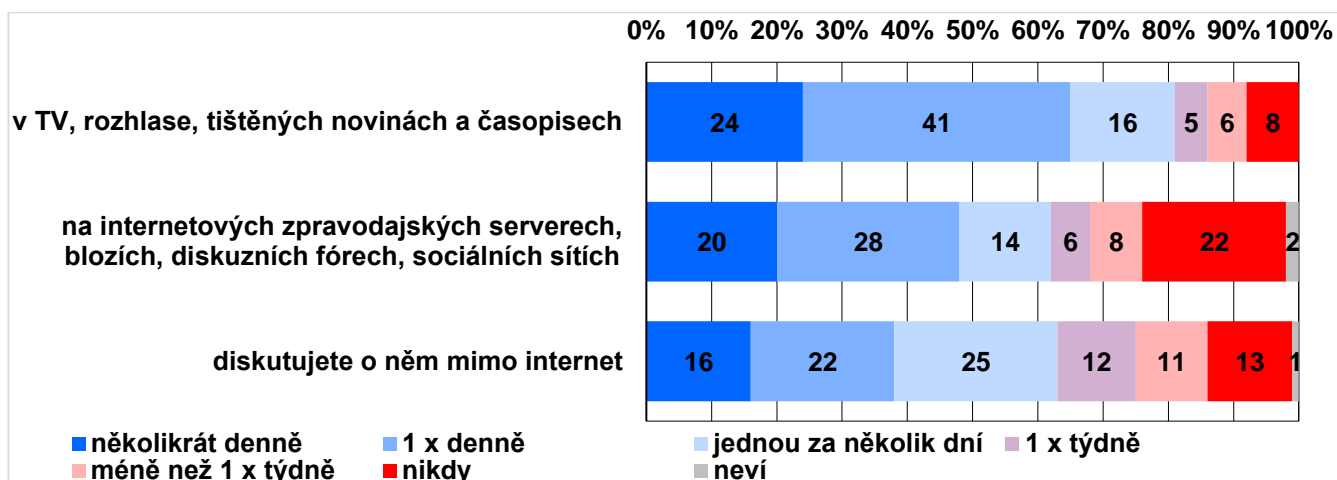
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál.

Podrobnější pohled na sociodemografické charakteristiky ukazuje, že v případě obav o vlastní zdraví je důležitý vliv věku, když se mezi nejmladšími ve věku 18 až 24 let obává o vlastní zdraví v souvislosti s koronavirem čtvrtina (27 %) dotázaných, ve věkové skupině 35 až 44 let se již obává téměř polovina (46 %) dotázaných, ve věkové skupině 65 až 74 let pak více než sedm desetin (71 %). Nicméně nejde o zcela lineární tendenci, když mezi staršími 74 let měla obavy o vlastní zdraví o málo více než polovina (51 %). Je možné očekávat, že alespoň část tohoto rozdílu jde na vrub vyšší proočkovanosti v této skupině, když mezi staršími 74 let byly v době výzkumu necelé tři pětiny (58 %) naočkované a v o desetiletí mladší kohortě 65 až 74 let jen 15 %. Současný výzkum se nicméně nesoustředil na testování kauzality této hypotézy a není vyloučené, že relativní pokles obav u nejstarší věkové skupiny souvisí s další neměřenou vlastností této skupiny. Občané starší 65 se ve větším podílu (88 %) obávají o zdraví svých blízkých než ostatní skupiny (průměr celé populace je 81 %), jde však o výrazně menší rozdíl než v případě obav o vlastní zdraví. Rozdíly ve zdravotních obavách jsme v určité míře zaznamenali i v případě pohlaví, když se ženy oproti mužům častěji obávají o své zdraví (60 % proti 43 %) i o zdraví svých blízkých (88 % proti 76 %). Zdravotní obavy jsou také diferencovaně rozvrstveny v ekonomicky aktivní populaci podle zastávaného povolání. Relativně nejvíce se obávají pomocní a nekvalifikovaní zaměstnanci (podle mezinárodní klasifikace povolání ISCO třída 9), když 58 % se jich obává o vlastní zdraví a 85 % o zdraví svých blízkých, uvnitř této skupiny jsou také největší rozdíly mezi muži a ženami, když o vlastní zdraví se obává 77 % žen v nekvalifikovaných profesích, v případě mužů je to pak jen necelá čtvrtina (24 %) a o zdraví svých blízkých se obává 95 % žen v nekvalifikovaných profesích a jen 67 % mužů.

Dále jsme se zaměřili na sledování dění kolem koronaviru v tradičních médiích (v televizním či rozhlasovém vysílání, v tištěných novinách nebo časopisech), v nových médiích (na internetových zpravodajských serverech, blozích, diskuzních fórech a sociálních sítích) a také na diskuze na toto téma mimo internet. Více dvě třetiny (65 %) českých občanů sledovaly v dubnu dění kolem koronaviru v tradičních médiích alespoň jednou denně, z toho 24 % několikrát denně a 41 % jedenkrát denně, 16 % pak toto dění v uvedených sdělovacích prostředcích sledovalo jednou za několik dní, 5 % jedenkrát týdně, 6 % méně než jednou za týden a méně než desetina (8 %) českých občanů nesledovala dění kolem koronaviru v televizi, rozhlase či tištěných novinách a časopisech vůbec. Sledování dění kolem koronaviru na internetových zpravodajských serverech, blozích, diskuzních fórech či sociálních sítích se několikrát denně věnovala pětina (20 %) obyvatel, více než čtvrtina (28 %) se mu věnovala jednou denně, 14 % jednou za několik dní, 6 % občanů 1x týdně, 8 % méně než 1x týdně a více než dvě desetiny (22 %) nesledovaly na internetu dění kolem

koronaviru vůbec. Dění kolem koronaviru pak bylo pro české občany také častým námětem diskuzí mimo internet, když o něm diskutovala více přibližně šestina (16 %) několikrát denně a více než pětina (22 %) uvedla, že takto diskutovala jednou denně. Čtvrtina (25 %) oslovených pak uvedla, že diskutovala o dění kolem koronaviru mimo internet jednou za několik dní, více než desetina (12 %) asi jedenkrát týdně, 11 % pak méně než jednou týdně a 13 % uvedlo, že vůbec o dění kolem koronaviru nediskutovalo.

Graf 2: Sledování dění kolem koronaviru (v %)²

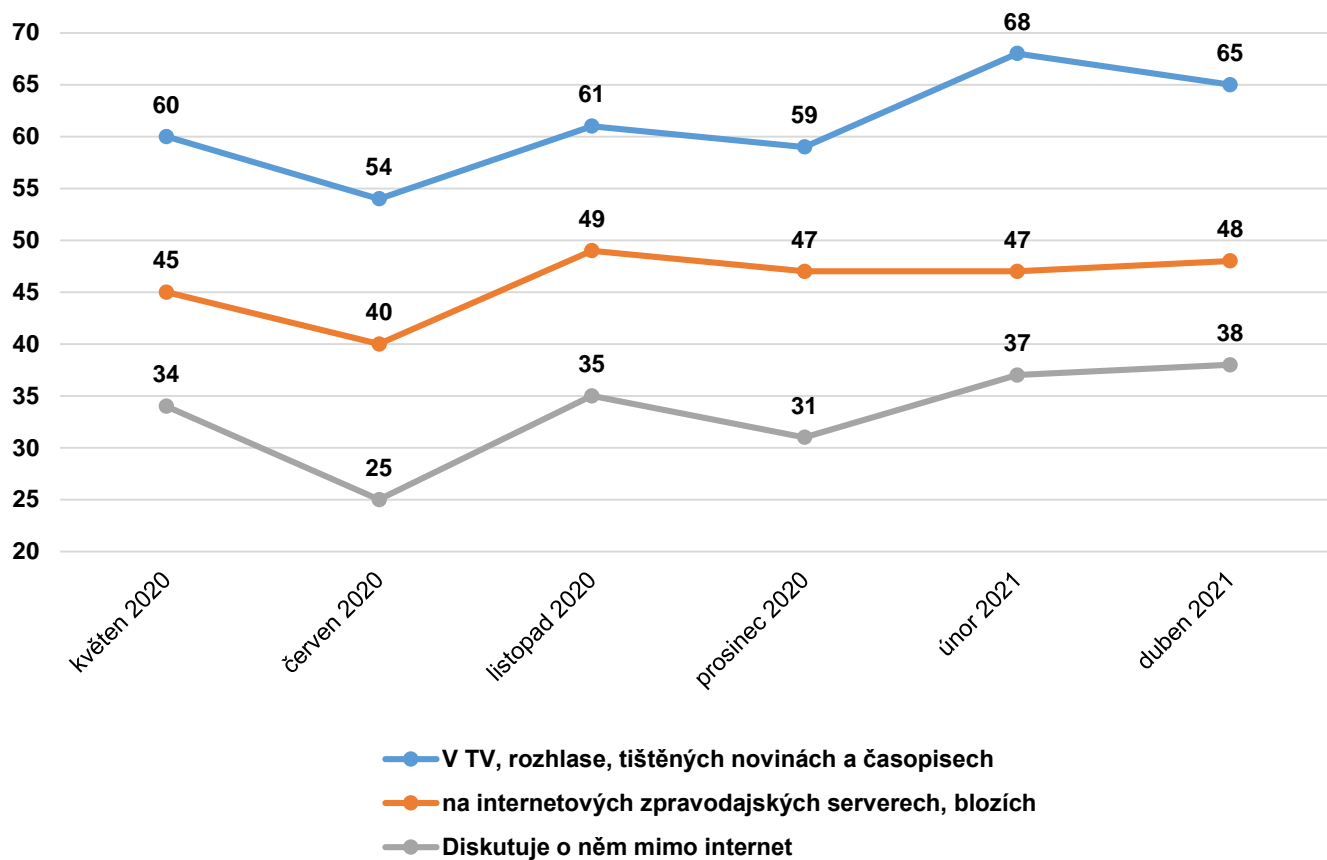
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál duben 2021, 26. 3. - 15. 4. 2021, 1025 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI

Frekvence sledování dění kolem koronaviru v tradičních médiích vykazuje poměrně silný lineární vztah s věkem (korelační koeficient Spearmanovo ρ 0,4), kdy se zvyšujícím se věkem pozorujeme častější frekvenci sledování tradičních médií. U starších 74 let denní sledování uvedlo téměř devět desetin (89 %) českých občanů, ve věku 55 až 64 let to bylo 80 %, ve věku 35 až 44 let 58 % a v nejmladší věkové skupině 18 až 24 o málo více než dvě pětiny (42 %). Věk hraje roli i u sledování nových médií, denní sledování je však rovnoměrněji rozprostřeno napříč věkovými skupinami, s věkem neklesá, a pohybuje se přibližně kolem tří pětiny populace, zlom nastává až u věkové skupiny starších 55 let, kde denní sledování internetových kanálů uvádělo 41 %, tato „digitální propast“ je následně ještě výraznější, když ve věku 65 až 74 denní sledování uvedla přibližně pětina (21 %) a u starších 74 let o málo více než desetina (13 %).

Graf 3 ukazuje srovnání časový vývoj otázky na sledování dění kolem koronaviru od května 2020. Relativně nejvyšší frekvence denního sledování (tradiční média, nová média, a osobní diskuze) byla v červnu 2020. V aktuálním výzkumu pozorujeme hodnoty srovnatelné s minulým výzkumem z února 2021, pokles o 3 procentní body u tradičních médií je na hranici statistické významnosti.

² Znění otázky: „Jak často sledujete dění kolem koronaviru: a) v televizi, rozhlase, tištěných novinách a časopisech, b) na internetových zpravodajských serverech, blozích, diskuzních fórech a na sociálních sítích (např. Facebooku, Twitteru nebo Instagramu), c) a diskutujete o něm mimo internet
Možnosti odpovědí: Několikrát denně, 1x denně, Jednou za několik dní, 1x týdně, Méně než 1x týdně, Nikdy.

Graf 3: Vývoj sledování dění kolem koronaviru (v %) srovnání

Pozn.: Graf zobrazuje součet odpovědí „několikrát denně“ a „1x denně“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost – speciál – duben 2021</i>
Realizátor:	<i>MEDIAN, s.r.o.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
Termín terénního šetření:	<i>26. 3. – 15. 4. 2021</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání, ekonomické postavení, frekvence užívání internetu</i>
Vážení dat:	<i>pohlaví, věk, vzdělání, kraj velikost místa bydliště, ekonomické postavení a užívání internetu, věk x vzdělání, pohlaví x kraj, věk x kraj, vzdělání x kraj, velikost místa bydliště x kraj</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 18 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1025</i>
Metoda sběru dat:	<i>Kombinace dotazování CAWI a CATI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>KK15, KK19,</i>
Kód zprávy:	<i>oz210519</i>
Zveřejněno dne:	<i>19. května 2021</i>
Zpracoval:	<i>Martin Spurný</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (zde je to obyvatelstvo České republiky starší 18 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce a u tohoto speciálního výzkumu také na ekonomické postavení a frekvenci užívání internetu. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velikých obcí atd.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 18 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý. |